

International Journal of Languages' Education and Teaching

Volume 5, Issue 4, December 2017, p. 787-800

Received	Reviewed	Published	Doi Number
09.11.2017	29.11.2017	25.12.2017	10.18298/ijlet.2240

Alienation in the "Yaban" and the Problem of Belonging

Osman ORUÇ¹

ABSTRACT

Alienation, a concept of humanity not limited any period of the history, is one of the main facts of the modern societies which has been discussed for so long, claimed to be at the same age as the humanity, and have accelerated together with the industrialization. The issue of alienation considered to be a philosophical/psychological/sociological concept has also a ground of discussion in literature. Especially claimed to be an issue of modern/postmodern literature, this concept has been a principal term in the literary text since the previous century. The alienation in this regard has been one of the dominant matters of the books in the Turkish literature published following the 2nd World War. Yakup Kadri Karaosmanoğlu is one of our novelists who comprehended the recent years of the Ottoman Empire and the Republican years, discoursed the adventure, change experienced by the Turkish Nation from the Tanzimat (reforms) Era to the Republic in his books and has a remarkable place in the establishment of the modern Turkish society. This paper, based on the fact that the wars experienced by the society cause the alienation of the individual against himself, aims to reveal the self-alienation and alienation against the society concepts.

Key Words: 'Yaban', alienation, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, intellectual, escape.

Yaban'da Yabancılaşma ve Aidiyet Sorunu

ÖZET

Tarihin belli bir dönemiyle sınırlanamayan bir insanlık durumu olan yabancılaşma, öteden beri tartışılan, neredeyse insanlıkla yaşıt olduğu ileri sürülen, bununla birlikte endüstrileşme ile ivme kazanan modern toplumların ana gerçeklerinden biridir. Felsefi/psikolojik/sosyolojik bir kavram olarak ele alınan yabancılaşma problemi edebiyatta da kendisine tartışma zemini bulmuştur. Özellikle modern/postmodern edebiyatın bir mesele olarak ele aldığı kavram geçtiğimiz yüzyıldan başlayarak edebi metinler zemininde başat biçimde söz konusu edilen bir kavram olagelmıştır. Bu bağlamda yabancılaşma Türk edebiyatında da bilhassa 2. Dünya Savaşından sonra ortaya konan eserlerin temel meselelerinden biri olmuştur. Yakup Kadri Karaosmanoğlu Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılları ve Cumhuriyet yıllarını idrak etmiş, Türk toplumunun Tanzimat'tan Cumhuriyet'e yaşadığı macerayı, değişimi eserine konu yapmış, modern Türk romanının teşekkülünde büyük bir basamak teşkil eden romancılarımızdandır. Bu çalışmada, toplumun tecrübe ettiği savaş hadisesinin insanın kendisine yabancılaşmasına yol açtığı tespitinden hareketle, bireyin kendine yabancılaşması ve bireyin topluma yabancılaşması süreçleri açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaban, yabancılaşma, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, aydın, kaçış.

¹Yrd. Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, o.orucdeniz@hotmail.com.

1. Giriş

İnsanlığın tarihi süreçte devamlı bir biçimde tekâmül ettiği düşüncesi, yirminci yüzyılda cereyan eden iki büyük savaşla iflas etmiştir. İnsanlığın birikimlerini bir anda sıfırlayan bu büyük yıkımların ardından kıymet hükümleri alt üst olan birey kendisini psikolojik savrulmaların, anlamsızlığın, hiçliğin eşiğinde bulur.

Yabancılaşma sadece modern toplumların değil, tarih sahnesine çıktığı günden beri insanoğlunun devamlı bir biçimde yaşadığı tecrübedir. Nitekim Pappenheim yabancılaşma kavramının modern dönemle sınırlı olmadığı, aksine insan varoluşunun evrensel bir kaderi olduğu kanaatini taşır (2002: 100). Böyle olmakla birlikte "Modern insanı derinden etkileyen ve modern toplumların en büyük sorunlarından biri olan yabancılaşma kavramının tam bir tanımını yapmak oldukça zordur. Bireyin çevresine uyumunun azalması veya kişinin kendini topluma veya bir gruba ait hissedememesi durumunda kullanılan bir kavram olan yabancılaşma dilbilimsel olarak eşzamanlı bir yaklaşımla bakıldığında bireyin topluma yabancılaşması, kendine yabancılaşması ve genel anlamda varlığa yabancılaşması olarak ele alınabilir" (Özger-Parlakpınar, 2012: 2563).

Yabancılaşma entelektüel alanda felsefi/sosyolojik/psikolojik bir kavram olarak tartışılmaya başladığından itibaren birbirini destekleyen veya birbirinden çok ayrı görüşler ortaya atılmıştır. Kavramı olumsuzlayan görüşlerin ana eksenini 'insani özden uzaklaşma', 'insanın doğadan ayrı düşmesi', "insanın kozmik bütünlükten kopması" (Göktürk-Günalan, 2006: 128), 'insanın nesneleşmesi', "insanın gönlüyle bağını koparması, gönlünü unutması" (İnam, 1993: 9), "benliğin kendi kendini aldatması" (Bacanlı, 1997: 13) yorumları teşkil ederken; meseleyi bu yorumlardan farklı bir boyutta ele alan kimi görüşler yabancılaşmanın, rayından çıkmış modern toplum karşısında "çağın isteklerine boyun eğmeyen" (Özel, 2002: 79), bu isteklere yabancı kalan bireyin 'insani olan taraf'ını korumaya yönelik tavır alışı, bir çeşit savunma mekanizması olarak değerlendirir. Bu cenahtaki görüşlere göre yabancılaşma, insani özünü yitiren ve böylece rayından çıkan toplumun şaşırması karşısında bireyin iç dengelerini, psikolojisini, ruh sağlığını koruma içgüdüsünün dışavurumudur. Böyle bir durumda birey pencerelerini kendi iradesi dışında akıp giden sosyal hayata kapatır ve köşesine çekilerek yalnız kalmayı seçer.

"Varoluşsal süreçte kendi olmanın anlam ve değerini sonlandıran yabancılaşma, bireyin düşünsel yetilerinin yitime uğramasına ve bilinç parçalanmaları yaşamasına neden olur. Yabancılaşma ile kendilik değerlerini kaybeden birey, bu değerlerindeki yok oluşun bir eksiklik olduğunu algılayamaz. Bu bir bakıma yabancılaşma sürecinde başkalarının kabulleri ile yaşama devam eden bireyin, kendine ve yaşama aitliğini tümünden bir hiçliğin içine bırakmasıdır. Yabancılaşma bireyin tüm edinimleri ile psikolojik bir çatışma yaşamasına neden olduğu için, bireye ait her şeyin yok olmasına işaret eder ve güçlü bir aidiyet sorunu yaşatır" (Akar, 2011: 1637).

Endüstrileşme ile birlikte yaşam biçiminin, üretim tarzlarının, insanla nesne arasındaki ilişkinin yeni bir hal alması; nesnenin insanı geri plana itmesi, ürünün onu üretenin önüne geçmesi yabancılaşmayı tetikleyen ana etmenlerdir. Geleneksel toplumdan endüstri toplumuna geçiş sürecinde yol göstericilerin (gelenek, din vs.) hayattan tasfiye edilmesi, insanın kutsallarından sıyrılması, bireyi dünyada dayanaksız/tek başına bırakır. Kendini herhangi bir kültüre, sosyal gruba ya da yapıya, bir inanca, değerler sistemine, herhangi bir kültür coğrafyasına ait hissetmeyen; bütün bu yapıyla fiziksel

bir ilişkinin dışında duygusal/düşünsel anlamda herhangi bir bağ/yakınlık kuramayan birey yabancılaşır. Bu durum bireyi, yaşadığı muhitte tek başına bırakır. Tinsel olanı devre dışı bırakan birey şeylerin, metanın, maddi olanın kıskacında asli olanı yitirir, insani özden uzaklaşır ve büyük bir bunalım içine düşer. Bu süreçte yabancılaşan birey güçsüzlük, anlamsızlık, kuralsızlık, tecrit edilmişlik durumu yaşar. Yabancılaşan kişi hayata katılmaz, onu seyreder.

"Yabancılaşma, psikiyatride normalden sapma durumunun ifadesi olarak kişinin çoğu kez bir akıl bozukluğu nedeniyle toplum içindeki ilişkilerinin bozulması, toplumun böyle birini dışlaması, yabancı sayması anlamında kullanılmış; çağdaş psikoloji ve sosyolojide yaygın olarak kişinin kendisine, içinde yaşadığı topluma, doğaya ve başka insanlara karşı duyduğu yabancılik hissi olarak tanımlanmıştır" (Balık, 2011: 9).

Modern toplumda bireysellikler değil; roller önemlidir. Kişi, beklentileri doğrultusunda değil, kendisinden beklenenler doğrultusunda hareket eder. Yabancılaşan birey kendilik değerlerine uzaklaşır, yalnızlık ve iletişimsizlik hali yaşar, bir türlü bütünleyemediği şahsiyeti sebebiyle yaşamını başkalarına ait olanla sürdürür, ötekinin beklentilerine göre hareket eder, kendi gerçekliğini yaşayamaz. Hiçbir yere ait değildir. İçinde yaşadığı topluma alışamayan birey, onun değer yargılarını da benimseyemez. Yabancılaşmış birey kaotik bir dünyada yalnızlığa mahkûm olmuş insandır.

"Yabancılaşma bireyin toplumsal süreç içerisinde yaşadığı psikolojik bir durumdur" (Akyıldız, 1998: 174). Yabancılaşma olgusu doğa-kent, birey-toplum ve birey-sistem/devlet çatışması sonucu bireyin yaşadığı bir süreçtir. İnsanın insani olandan uzaklaşarak son tahlilde insani olmayana dönüşmesidir.

"İnsanın değerler bakımından yoksullaşması noktasından kalkan bir görüş" (Özel, 2002: 98) olan yabancılaşma, genel hatlarıyla insani özden uzaklaşma, insani özden uzaklaşan sosyal bütüne bireyin tepkisi; bireysel özyapının toplumsal özyapı karşısında hareketsiz/edilgen kalması ve bireyin kendini gerçekleştirememesi; insanın hâkim güç tarafından süjeden objeye indirgenmesi, bir özne değil, bir araç olarak ele alınması; toplumsal yapının bireyin iç dünyasına müdahil olması ve bireyin doğal olanla toplumsal olan arasındaki kısıtlanmışlık hali, bilinçliliğin yaşamı değil, yaşamın bilinçliliği belirlemesi sonucunda bireyin sürekli bir iç çatışma yaşaması ve ruh dinginliğine bir türlü erişememesi; "nesnel koşulların belirlediği insanın varlığı ile insanın özü arasındaki çelişki" (Akyıldız, 1998: 165) durumu biçimlerinde ortaya çıkan sürecin adıdır. Bu süreç sonunda "ruhsal bakımdan sakatlanmış ve özü çarpıtılmış; yani yabancılaşmış insan türü ortaya çıkmaktadır" (Akyıldız, 1998: 164).

2. "Yaban"da Yabancılaşma

Yaban kelimesi, muhtevasında olumsuz bir anlam taşıyan, yerleşik olan nezdinde tekinsizliği çağrıştıran, oraya ait olmayan, "yabancı, el, yerli halktan olmayan kimse" (Büyük Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr/>), dışarıdan olan, yadırgı olan ve bu yüzden ilk etapta kabul edilemez olan bir anlam alanına sahiptir.

Yaban romanında ailesini, evini, bir kolunu yitirmiş 'eksik'/düşkün bir insanın "kaybettiği bedensel ve ruhsal bütünlüğünü tekrar kazanmak" (Şenderin, 2011: 123) için bir aile, bir ev, hayata tutunma savaşında kendine destek olacak bir dost arayışı hikâye edilir. Ahmet Celal gittiği köyde kendini yabancı ve huzursuz hisseder. Zaman içinde köylülerden kendini izole eder, onlara yabancılaşır. Bununla birlikte yabancılaşma olgusu köylülerde de görülür. Onlar düşünmeyen, sorgulamayan ve

sadece fiziki ihtiyaçları için yaşamaları dolayısıyla insani özden uzaklaşmış ve bu anlamda kendilerine yabancılaşmış hüviyettedirler.

Ahmet Celal doğup büyüdüğü şehir düşman işgaline uğramış, bu nedenle herhangi bir yere aidiyet hislerini yitirmiş ve bu anlamda 'yersiz yurtsuz' sayılabilecek talihsiz bir kaderi yaşayan bir kişiliktir. "Birinci Dünya Savaşı'nda sağ kolunu kaybettiği için Kurtuluş Savaşı'na katılmamış ve Mütareke İstanbul'unun havasına dayanamadığı için, gelip emir eri Mehmet Ali'nin Porsuk Çayı dolaylarındaki köyüne yerleşmiştir" (Moran, 2012: 203). Onu bir emir erinin peşinden hiç bilmediği bir Anadolu köyüne sürükleyen de bilinçaltındaki bu bir yere ait olma, 'evsizlik' halinden kurtulup bir evin çatısı altına girme düşüncesidir. Zira, "Ev olmasa, insan dağılmış bir varlık olurdu. Ev, insanı gökten inen fırtınalara karşı da ayakta tutar. Ev hem beden hem de ruhtur. İnsan varlığının ilk dünyasıdır. Alelacele davranan metafizikçilerin vazettiği gibi, insan 'dünyaya fırlatılmadan önce', evin beşiğine yatırılır. Düşlemlerimizdeki ev hep büyük bir beşiktir" (Bachelard, 2008: 41-42).

Ahmet Celal köylülerle bir aradadır; ancak aralarında nerdeyse hiçbir paylaşım olmaz. Köylülerin Ahmet Celal'e gösterdiği soğukluk, onun yabandan, uzak bir yerden gelmesine rağmen kendi hayatlarına çekidüzen vermeye kalkması, tembelliklerini, vurdumduymazlıklarını yadırgamasına karşı geliştirdikleri tepkisel bir tavır olarak da okunabilir. Denilebilir ki daha en başta köylüleri yadırgayan Ahmet Celal, romanın devamında köylüler tarafından yadırganır ve romanın sonuna değin Ahmet Celal'in yakınlık kurma adına attığı bütün adımlar adeta kitlesel bir direnişle geri çevrilir ve kahramanımız acı/şiddetli bir yalnızlıkla baş başa bırakılarak cezalandırılır. Böylece roman kahramanı, kendisine verilen 'yaban' lakabıyla yabancılaşmaya mahkûm edilmiş olur. "Yalnızlığın, paylaşımsızlığın ve iletişimsizliğin bunalımını yaşayan Ahmet Celal, kimsesizlik içinde hayata küser" (Nakipler, 2010: 9).

Köye geldiği ilk günlerden itibaren köylülerle kendisi arasında duvarlar örülür. Ne köylüler Ahmet Celal'i aralarına alırlar, ne de Ahmet Celal köylülerde sevimli bir taraf bulabilir. Daha ilk günlerden inşa olunan bu soğukluk gün geçtikçe büyür. O, köylüler için bir "Yaban"dır artık. Köylüler de Ahmet Celal'in nazarında ruhsuz, sünepe, fırsatçı, miskin, cahil, insan kılığında birtakım mahlûklardır.

Köye geldiği ilk günlerde Mehmet Ali'nin evinde kendisi için tahsis edilen odada kalan Ahmet Celal, köylülerle arasında cereyan eden soğuk savaşın her geçen gün artan şiddeti nedeniyle köyün dışında, sırtı köye dönük bir eve taşınır. Burada yalnız yaşamaya başlar. Ara sıra evini temizlemeye gelen yaşlı Emeti Kadın ve köyün delisi Süleyman tarafından kapısı çalınır. Ahmet Celal köyde, köylüler tarafından yalnızlığa ve dışlanmışlığa mahkûm edilmiştir. Bu yüzden o da, bu kısırılmışlık halinden kurtulup bir parça nefes alabilmek için zaman zaman köyün küçük çobanyla konuşur, köyün dışında küçük gezintilere çıkar. Bu gezintilerinden birinde komşu köylü Emine'yi görür ve ona içten içe âşık olur. İstanbul'dan ayrılıp bu köye geldiğinden beri gözlerine görünen biricik güzellik bu kızdır. Köyde konuşabildiği nadir insanlardan biri olan Bekir Çavuş marifetiyle Emine'yi ister. Ancak Emine kendisine değil de Mehmet Ali'nin çelimsiz ve biçimsiz kardeşi İsmail'e varır.

Bu arada Kurtuluş Mücadelesi de bir yandan devam etmektedir. Günün birinde Yunan kuvvetleri köye girer. Köy, Yunan askerleri tarafından yağmalanır. Köyün çobanı Hasan öldürülür. Nihayetinde Yunan askerleri geri çekilme sırasında köyü ateşe verirler. Köylüleri de meydanda toplarlar. Karanlıktan istifade ederek Ahmet Celal Emine'yle birlikte kaçır. Ancak askerler onları kısa bir süre sonra fark eder ve peşlerinden ateş açarlar. Her ikisi de yaralanır. Tanyeri ağarırken uyanırlar. Emine yerinden kıpırdamaz. Ahmet Celal, köye geldiğinden beri tuttuğu defteri Emine'ye teslim ederek meçhul bir tarafa doğru yürür.

Ahmet Celal köye, hayata tutunma umuduyla gelmiştir; ancak burada hayalindeki Anadolu ve Anadolu insanıyla gerçeğinin aynı olmadığına şahit olur. Anadolu, İstanbul'dan görüldüğü gibi değildir. Onun hayali sakin bir inziva hayatıdır. O, Anadolu'ya ve Anadolu köylüsüne dair iyi düşünceler beslediği için emir eri Mehmet Ali'nin daveti üzerine, bir erin arkasından hiç bilmediği bu köye gelmeyi kabul etmiştir. Muhtemelen Anadolu köylüsüyle bir olmayı, kaynaşmayı murat etmiştir. Ahmet Celal düşüncesinde, bu köyde her gün sabahtan akşama kadar çalışıp alınlarının teriyle kazanan, böylelikle mutlu olan, toprakla uğraşmaktan ötürü toprağa benzeyen, toprak gibi temiz, saf, bereketli insanlarla karşılaşacağını kurmuştur.

“Bu ülkede temiz yürekli, duygulu ve candan insanlar vardı. Zengin kapısı fakire açık ve gurbet yolları, sonunda mutlaka bir sıcak yurda ulaşacaktı. Orada, bütün kadınlar ana, bütün kızlar kardeş ve bütün çocuklar evlâttı. Oranın taşı arkadaşı, yoksulluğun derecesi bence malûmdu. Fakat bu maddi yoksulluğun içinde bir manevi varlık bulacağımı sanıyordum” (Karaosmanoğlu, 2005: 110).

Oysa köye geldikten sonra yaşadığı en büyük tecrübe koskoca bir hayal kırıklığıdır. Kafasındaki misafirperver, çalışkan insanlara rastlamaz. Artık onun için Anadolu 'düşmana yol gösteren din adamlarının, asker kaçaklarını yataklarında saklayan kadınların, burunları frengiden düşmüş sahte müminlerin' ülkesidir. Birinci Dünya Savaşı sırasında bir kolunu kaybeden Ahmet Celal, geldiği köyde daha kötü bir kaderi yaşamıştır. Çünkü zihninde yaşattığı Anadolu köylüsü ölmüştür. Artık kendisini bu köyde diri diri toprağa gömmüş, bilinçli bir intiharın zavallı mahkûmu olarak görür.

“Dünyadan elini eteğini çekmiş bir kimse için Anadolu'nun bu ücra köşesinden daha uygun neresi bulunabilir? Ben, burada diri diri, bir mezara gömülmüş gibiyim. Hiçbir intihar bu kadar şuurlu, bu kadar iradeli, bu kadar sürekli ve çetin olmamıştır.

Daha otuz beşimize basmadan her şeyin bittiğini, işin tamam olduğunu; aşkın, arzunun, ümit ve ihtirasın artık bir daha uyanmamak üzere sönüp gittiğini kendi kendimize itiraf etmek; kendi kendimize, bütün mutluluk ve başarı kapılarının kapandığını söylemek ve gelip, burada bir ağaç gibi yavaş yavaş kurumağa mahkûm olmak. Böyle mi olacaktı? Böyle mi sanmıştım? Lâkin, işte böyle oldu ve böyle olması lazımdı” (Karaosmanoğlu, 2005: 17).

Yaşadıklarından ötürü hayata ve insanlara karamsar bir gözle bakan Ahmet Celal'in bu düşüncesi, Mehmet Ali'nin köyüne geldikten sonra iyice perçinlenir. Zira köydeki insanlar yıllardır süren bir savaşın karamsar atmosferinde yaşamaktadırlar. Ve bu karamsar hava onların bütün hücrelerine sinmiştir. Köylülerin tamamı aymaz/vurdumduymaz insanlardır. Çorak bir toprak parçası üzerinde yoksulluğu, umutsuzluğu en uç noktasında tecrübe etmektedirler. Adeta ortalıkta oraya buraya gidip gelenler hisleri, düşünceleri alınmış birtakım canlılardır. Kıtık, savaş yıllarının zor hayat koşulları yüzünden köylüler, ilkel insanlar gibi fiziki ihtiyaçlarının ötesinde yaşamlarında başka bir öncelik tanımazlar. Bu bir bakıma köylülerin kendilerine, insani olana yabancılaşmaları anlamına gelir. “Kendisine yabancılaşan birey, aynı zamanda içerisinde bulunduğu toplumla ve çevresiyle ilişkilerinde de sağlıklı bir tavır ortaya koyamayarak problemi sosyopsikolojik bir boyuta da taşır” (Sarıkaya, 2014: 164). Köylülerin kendilerine yabancılaşmaları da, Ahmet Celal'in içinde yaşadığı topluma yabancılaşmasının yolunu açar. Kendisini onlar arasında yabancı hisseder. Vatanları işgal

tehdidi altındayken, Mehmetçik bütün yoksunluklara rağmen canını dişine takmış ölüm kalım mücadelesi verirken, vatan ve özgürlük düşüncesinden yoksun köylülerin olup bitenlere karşı kayıtsız kalmaları Ahmet Celal'i adeta çılgına çevirir. O, bütün varlığıyla, bütün düşüncesiyle cepheleder. Buna karşılık köylüler savaşın ortasında olmalarına rağmen cepheyle hiçbir biçimde ilişki kurmak istemezler. İki taraf arasındaki birbirine zıt bu tutum vatan uğruna katıldığı savaşta kolunu kaybeden Ahmet Celal'in yalnızlığını ve köylülere olan yabancılığını daha da artırır. Köylüler ve Ahmet Celal, birbirleri için adeta birer cephe teşkil ederler. "Savaş köye yaklaştıkça (savaş tema'sı ön plana geçtikçe) Ahmet Celal ile köylüler de uzaklaşırlar birbirlerinden ve nihayet öylesine koparlar ki, artık Ahmet Celal'in köylülere karşı duygusu bir nefret ve tiksintidir" (Moran, 2012: 204).

"Biliyordum ki, toprak katı ve tabiat zalimdir ve insan cinsi bozuk bir hayvandan başka bir şey değildir; biliyordum ki, insan hayvanların en kötüsü, en bayağısı ve en az sevimli olanıdır. Evet, bilhassa en az sevimli olanıdır.

Bunu, eşekler, mandalar, keçiler ve tavuklar arasında yaşamaya başladığım günden beri daha iyi anlıyorum, daha iyi görüyorum" (Karaosmanoğlu, 2005:18).

İstanbul'daki felaket ortamından kaçıp köye sığınan Ahmet Celal ne kadar istese de köylülerin arasına karışamaz. Buraya gelirken umduğu ile burada bulduğu arasında hiçbir yakınlık yoktur. Adeta İstanbul'daki düşmandan kaçıp Anadolu'ya sığınan bu sakat adam burada daha acımasız bir yalnızlığın ortasında bulur kendisini. Zira bu köyde kendi kanından olan insanlar tarafından, ıpsız bir tabiatın ortasında bir başına bırakılmıştır. O, 'yaban' bir coğrafyada 'yaban' bırakılmıştır. Bu, Ahmet Celal'e dokunur. Artık bu saatten sonra, o da köylülere karşı düşmanca bir tavır alır. Köylülerin gözünde Ahmet Celal bir "yaban"dır. Köylüler ise Ahmet Celal için cahil ve ilkel insanlardır (Moran, 2012: 203). Köylülerin Kurtuluş Savaşıyla aralarında herhangi bir bağ tesis edememeleri, dahası bu mücadelenin neredeyse karşısında bir konum benimsemeleri Ahmet Celal ile köylüler arasındaki makası daha da açar.

"Şimdi, düşünün, bu illet ve sakatlık yuvasında ben nasıl kendimi gösterebilirim?

Gerçi, köye geldiğim ilk günden beri, daima, herkesten ayrı bir durumdaydım. Gözle görünmez bir çember, bir nevi karantina kordonu beni aralarına karışmak istediğim bu küçük insan kümesinden ayırıp duruyor. Ne yapsam bu çemberi yaramıyorum. Zaten, korkunç engin bir ıssızlıkla çepeçevre çevrilmiş bir köyün içinde benim etrafımı ayrıca başka bir ıssızlık sarmış bulunuyor.

Mehmet Ali olmasa hiç kimse benimle konuşmayacak, benim yanıma yaklaşmaktan çekinecek; bana köyün sokaklarında dikili bir korkuluk gibi bakacak. İlk günler çocuklar benden ürküp kaçmıyorlar mıydı? Köpekler arkamdan havlamıyorlar mıydı? Oysa, ben ne acayıp, ne korkunçtum. Bilakis... Ve buraya yabancılardan kaçıp geldim; yabancının cevrenden kaçıp geldim. Tâ ki, kendi kanımdan, kendi canımdan bu küçük insan cemiyetinin içine karışayım, onunla haşır neşir olayım, onda kimsesizliğimi unutayım diye..." (Karaosmanoğlu, 2005: 19-20).

Köylülerin Ahmet Celal'e yaklaşımları zaman geçtikçe aldırılmazlıktan korkuya, korkudan kuşkuya ve nihayetinde istihzaya evrilir. Onu ısrarla ve inatla yaşamlarının dışında bırakırlar. Köylülerin bu ortak protestosu Ahmet Celal'i meyus eder.

“Onlara hitap ettiğim vakit hiçbir şey anlamaz gibi bön bön yüzüme bakarlar. Sonra kendi aralarında bir şeyler mırıldanırlar. Hissederim ki sözlerimi anlamışlar, fakat, tasvip etmemişlerdir. Bazen bıyık altından bana güldüklerini de sezerim.

Buraya gelişimin ilk haftaları, etrafıma yalnız korku ve kuşku veriyordum. Beni, hükümet tarafından gönderilmiş herhangi bir memur, bir tahsildar, bir öşürcü, bir jandarma, yoksa bir askerlik şubesi başkanı mı sandılar bilmem; fakat, hepsinin yüzünde korku ve kuşku belirtilerini açıkça görmüştüm.

Sonradan benim ne o, ne de şu olmadığım, benim bir hiçten ibaret olduğum anlaşılınca irkinti ile buruşan alınlar yerine hayretle açılan gözler ve sinsi bir istihza ile bükülen dudaklar görmeğe başladım. Bana bakarken her birinin gözlerinde parlayıp sönen, sönüp parlayan bir acayip ışık damlası belirliyordu. Şüphesiz, kökleri benim erişemeyeceğim derecede uzaklarda bir nevi gizli ve şeytani zekânın bir sızıntısı olan bu ışıklar kadar beni rahatsız eden bir şey hatırlamıyorum. O beni her yerde, her dakika izliyor, tek kurtuluş deliğim olan odama kadar sokuluyor; yıkanırken, giyinirken, soyunurken veya tıraş olurken bir an yakamı bırakmıyor.

En basit, en sade, en tabiî hareketlerim onlara, bir sirk ortasında, bir soytarının takla atışları, sıçrayışları, yuvarlanışları kadar tuhaf geliyor” (Karaosmanoğlu, 2005: 20-21).

Köye gelmeden kurduğu Anadolu hayali, realite karşısında yerle bir olur. Ahmet Celal, köylülerin tavırlarına karşı zamanla cevap mahiyetinde kendi tavrını ortaya koyar. Bu dakikadan sonra kendisiyle köylüler arasındaki mesafe büyür.

“Fakat ben, buraya yalnız düşman zulmünden masun kalmağa gelmedim. Kendi kafamın cevrenden kurtulmak için de geldim.

Düşünmek, insanların, mağara devrindeki gibi henüz birtakım toprak ve taş kovukları içinde yaşadığı ve hayvanlarla haşır neşir olduğu bu yerde düşünmek, bana bir ayıp gibi geliyor” (Karaosmanoğlu, 2005: 26).

Hayalindeki Anadolu ile yüz yüze geldiği Anadolu arasında müthiş bir zıtlık görür. Böyle bir tezaadın kahramanın zihninde belirginlik kazanmasında, savaşın yarattığı yıkımın, onun hayata bakışı üzerindeki tesiri de söz konusudur. Ahmet Celal için yalnız köylüler değil, onların bağrında yaşadığı bu tabiat parçası da insanın yaşama hevesini söndüren bir unsurdur.

“Burada ise, yalnız gerçek; çıplak, çirkin, kaba, yalçın gerçek!.. Boz toprak dalgaları, alabildiğine uzuyor. Yeknesak ovayı ikiye bölen Porsuk Çayı şiddetli bir zelzelenin açtığı bir uzun, bir yılankavi yarık gibidir. Hiç suyu görünmez. Ta yanına gittiğiniz zamanda bile, o suyun cana can katan serinliğini ve rengini bulamazsınız. Boz topraklar orada çürümüş ve

pıhtılaşmış sanılır. Elinizi bir soksanız günün hangi saatinde ve hangi mevsiminde olursa olsun bir cerahat gibi ılıktır.

Ve tepeler... Ve tepeler, birer urdur. Ve bütün ufkun çerçevelediği âlem, ancak, bu ıstırap manzarası ile canlı görünür.

Boş ve lüzumsuz feza içinde, hiçbir kuşun geçtiğini görmedim" (Karaosmanoğlu, 2005: 29).

Mekânın insan psikolojisi üzerindeki tesirini göstermesi açısından çok çarpıcı olan yukarıdaki ifadeler, Ahmet Celal'in nasıl bir cenderenin içinde sıkıştığını da gözler önüne serer. "Modern romanda mekân sadece olayların geçtiği çerçeve olmanın ötesine taşarak işlevsel bir karaktere bürünür. Modern romancılar hissettirecekleri duygulara ya da anlatacakları olaylara mekânın ruhundan hareketle menfezler açarlar" (Sarıkaya, 2014: 168). Burada adeta mekân ve insan, tabiatlarını kaybetmiş olarak görünürler. Ahmet Celal artık mekâna ve onun şekil verdiği insana büsbütün yabancılaşmıştır. Onun zihninde zaman ve mesafe kavramı da giderek zayıflar. Bu ıssız, çorak tabiat ortasında tek başına birtakım insanî hususiyetlerini yitirmeye başlar. Sert, çorak ve kokuşmuş bir doğa ile insan adeta bütünleşmiştir (Moran, 2012: 209). Köylüler anlatıcının nazarında hem ruh dünyaları, hem de dış görünüşleri itibariyle çirkindirler. Mehmet Ali'nin anası topal, Bekir Çavuş'un kızı Zehra kör, Salih Ağa'nın oğlu kamburdur.

"Bunlarda zaman kavramıyla mesafe kavramından niçin eser yoktur?

Gün geçtikçe bu sorunun karşılığını, kendi kendime buluyorum. Çünkü; bende de, buraya geldiğim günden beri, zaman kavramı hayli zayıflamıştır. İlk aylar, günlerin adını unuttuyordum. Şimdi, ayları birbirine karıştırıyorum ve yalnız mevsimlerin değiştiğini hissediyorum.

Kaç yaşımda olduğumu ve arkamda bıraktığım geçmişi unuttuğum gün, kim bilir ne kadar rahat edeceğim! Lakin, bu hale vardığım vakit de, gene bu engin ve kurak ovaların korkunç genişliğini hissetmekten kurtulamayacağım. Bu his her an yüreğimi burkuyor, başımı döndürüyor ve irademi hurdaşa ediyor" (Karaosmanoğlu, 2005: 31).

Diğer taraftan Ahmet Celal köye geldikten sonra kendisi ve kendisi gibi aydın zümrenin, bir parçası oldukları cemiyete ne kertede yabancı kaldıklarını fark eder. Bu zümre, topluma yaklaştığı ölçüde kendinden, beslendiği referanslardan o ölçüde uzaklaşmaktadır. Bu da onu cemiyetin içinde "garip" bir vaziyette bırakmaktadır. Cemiyetin bünyesi onu bir türlü kabul etmemektedir. Çünkü Türk entelektüeli bu bünyenin hazmedemeyeceği bir hüviyettir. "... Türk aydınının ruhunu inşa eden batılı kaynaklar, onu kendi toplumuyla çözümsüz bir uyumsuzluğa ve iletişimsizliğe yönelten yerli olmayan bir zihin ve bu zihnin yönlendirdiği yabancı bir kabuk dayatmakta, sonunda da onu 'yabancı bir kutu'ya dönüştürmektedir" (Şenderin, 2011: 125).

"Gün geçtikçe daha iyi anlıyorum: Türk 'entelektüel'i, Türk aydını, Türk ülkesi denilen bu engin ve ıssız dünya içinde bir garip yalnız kişidir.

Bir münzevi mi? Hayır; bir acayip yaratık demeliyim. Öyle ya, bir insan tasavvur edin ki hangi ırktan, ne cinsten olduğu belli değildir. Kendi vatanı addettiği memleketin dibine doğru ilerledikçe, kendi kökünden

uzaklaştığını hissediyor. Hissetmese bile etrafında hasıl olan boşluk, soğuk ve itici hava, ona her an kendi toprağından sökülmüş bir aykırı, bir acayip nebat olduğunu bildiriyor” (Karaosmanoğlu, 2005: 36).

“Mekânlar olayların gelişiminde ve kahramanların ruh halleri üzerinde rol üstlenip üstlenmemesi bakımından fiziksel ve olgusal mekânlar olarak” (Armağan, 2013: 25) ele alınır. “Olgusal mekânlar kahramanların ruh dünyalarına etki eden, taşıdıkları anlam bakımından değerlendirilen yerlerdir. Bu mekânlar daraltıcı ve ferahlatıcı etkileri bakımından kapalı-dar ya da açık-geniş şeklinde iki gruba ayrılırlar” (Armağan, 2013: 25). Yaban romanında mekân, ‘olgusal mekân’ özelliği gösterir. Ahmet Celal zaman zaman bir parça nefes alabilmek için köyün dışına doğru kısa gezintiler yapar. Köyün içinde bulamadığı dinginliği biraz olsun doğanın içinde duyar. İnsandan kaçarak tabiata sığınır. Bu anlamda köy Ahmet Celal için kapalı-dar mekân işlevindeyken, köyün dışı kısmen açık-geniş mekân hüviyetindedir. Nitekim, köyde gözüne görünen biricik güzellik addettiği Emine’ye de bu gezintilerinden birinde, köyün dışında rastlar. Köyden ve köylülerden uzaklaşmak onun için hayata eşdeğer bir tecrübedir.

“Yürüyorum, yürüyorum. Böyle saatlerce, günlerce, aylarca, hiç durmaksızın yürümek istiyorum. Biliyorum ki, bu çorak toprak dalgalarının sonu yoktur. Birini aşınca öbürü, öbürünü aşınca bir başkası görünür. Bu köyü, arkamda bırakacağım. Üç dört saat sonra, gene tıpkı bunun gibi bir köy önüme çıkacak. Gene kaçacağım, gene kaçacağım.

...

Yüreğim bir karanlık odaya hapsedilmiş yaramaz bir çocuk gibi hopluyor. Paramı Salih Ağa’da, eşyama ve kitaplarımı Mehmet Ali’nin evinde bırakayım ve gideyim, gideyim... Böylece İstanbul’a kadar yürüyeyim” (Karaosmanoğlu, 2005: 42-43).

Diğer yandan Ahmet Celal’in köye bir akşam vakti, karanlıkta girmesi ve köyden sabah vakti, şafak sökerken ayrılması da manidardır. Yazarın bu tercihi köyün, Ahmet Celal’in ruh dünyasındaki karşılığına denk düşer. Ahmet Celal’in köye gelmesiyle başlayan karanlık/sıkıntılı günler, yine onun bir sabah vakti köyden ayrılmasıyla geride kalır.

Ahmet Celal köydeki iktidar odaklarıyla da mücadeleye girmekten çekinmez. Yılda bir kez köye gelip cahil insanları sömüren Şeyh Efendi ile Ahmet Celal arasında tatsız bir konuşma geçer. Ahmet Celal, Şeyh Efendi’yi sözleriyle iğneler. Bu köyde alışık olmadığı bir durumla karşılaşan ve neye uğradığını şaşırان Şeyh Efendi ve arkasından da diğer köylüler orayı terk ederler. Ahmet Celal bu ortak protesto karşısında yalnızlığını, yabancığını, dışlanmışlığını bir kez daha iliklerine kadar duyar. Nasıl ki Mehmetçik düşman kuvvetlerle çetin bir savaş halindedir ve yalnızdır; Ahmet Celal de, köylülerle ve onları kuşatan cehaletle zorlu bir mücadelede yalnızdır. Ancak o her şeye rağmen direnmeye devam eder. Türk ordusu ve Yunan ordusunun birer cephe teşkil etmesi gibi Ahmet Celal ve köylüler arasında da buna benzer bir cepheleşmeden söz edilebilir. “Yabancılaşmanın en yoğun tezahürlerinden biri de yalnızlık duygusudur. Bu yalnızlığı yaratan en belirgin sebep, çevreye/topluma uyumsuzluktur. Bu duygu, en yoğun biçimde, sığındığı köyde bir ‘yaban’ dan daha fazla olmayı başaramayan Ahmet Celal’de karşımıza çıkmaktadır” (Şenderin, 2011: 123). Kurtuluş Savaşı’na dair bu iki farklı tutum Ahmet Celal ve köylüler arasındaki yabancılığı her an diri tutan ve

sonuna kadar götüren ana etmendir." 'Vatan delisi, millet divanesi' Ahmet Celal'in köylüler arasında böylesine yapayalnız kalmasının nedeni onlarla paylaşmadığı bu idealdir" (Moran, 2012: 205).

"Herkes, arkasından koşuyor. Hatta Mehmet Ali bile.

Ben, biraz şaşkın, biraz mahcup, oturduğum yerden kalkıyorum. Gerçi sonradan, bu olayın şu son safhasını hatırladıkça, çok defa, gülmekten katılmışımdır. Fakat, o gün, düştüğüm hüznün sonsuzdu. Yalnızlığımı, kimsesizliğimi ve yabancılığımı o günkü kadar şiddetli hissettiğim olmamıştır" (Karaosmanoğlu, 2005: 48).

Ahmet Celal, sonunda Mehmet Ali'nin evinden ayrılır. Zira topluma yabancılaşan birey, kendini, toplumun dışında konumlandırmak ister. İsmail'in ve köylülerin arasında dışlanmış bir şekilde yaşamaya tahammülü kalmamıştır. Köyde zaman zaman konuşabildiği tek insan Bekir Çavuş'un, viran halde bulunan evine taşınır. Bu ev köyün dışındadır ve yüzü dağa, arkası köye dönüktür. Bu kaçış, Ahmet Celal'in köye küskünlüğünü işaret etmekle beraber, insan tabiatından uzaklaşmış köylülerden kaçarak tam anlamıyla tabiata sığınması manasını da ihtiva eder. Öte yandan bu ev Ahmet Celal'in içsel anlamda bir ev/kuş bulabileceğine dair umudunu kaybederek, tamamen içe kapanışının da simgesidir (Şenderin, 2011: 128). Geldiğinden beri aralarına girmeye çalıştığı ancak köylülerin inatla/ısrarla bunu reddettikleri tutumlarına bir cevaptır. Köyün dışındaki bu evde bir eşekle birlikte yaşamının hayalini kurar. Köylülerde bulamadığı dostluğu ve şefkati onda arayacaktır.

Melvin Seeman "Yabancılaşmanın Anlamı" adlı makalesinde beş ayrı yabancılaşma türünden söz eder. Bunlar: Güçsüzlük, anlamsızlık, normsuzluk, tecrit/dışlanma, kendine yabancılaşma olarak sıralanır. Tecrit/dışlanma hali Ahmet Celal'in yaşadıklarını açıklayıcı niteliktedir. Seeman bu kavramı "özellikle aydınlarda görülen bir kendini yalıtma hali ve halk kültürünün bireysel yönelimlerle çelişmesi" biçiminde açıklar (1959: 783)

"... Mehmet Ali'nin evinden o kadar soğudum ki, bir an önce yeni evime taşınmağa can atmağa başladım.

Yeni evim... Bu, yüzü dağa doğru, bütün köye arkasını çevirmiş bir evdir. ... Orada bir küçük eşek besleyeceğim. O, bana arkadaşlık edecek. Ben, yukarıki odamda pineklerken, o, aşağıdaki odasında tıpış tıpış eşinecek. Arasıra, tam, ben hazin düşüncelere daldığım vakit, o benim hüznümü sezmiş gibi en acı, en yakın naralarıyla haykırarak. O vakit, ben yavaş yavaş merdivenlerden ineceğim. Yavaş yavaş ona doğru gideceğim. Uzun, parlak tüylü gerdanına kolumu dolayıp derin, siyah gözlerine bakacağım. Onunla uzun uzadıya için için konuşacağım.

Ona hiç yük taşıtmayacağım. Sırtına hiç semer vurdurmayacağım. Bir adamla, her gün, onu tımar ettireceğim. Zira, bu, mübarek bir hayvandır. Bütün gökten inen kitaplarda bunun adı var. Ve yüzü, küçük İsmail'in yüzünden bin kat daha şirindir" (Karaosmanoğlu, 2005: 93-94).

Köydeki yalıtılmış, sıkıntılı günlerin sonunda Ahmet Celal tükenmişlik psikolojisiyle yüz yüze gelir. Büyük umutlarla geldiği bu köyde hemen bütün kapılar yüzüne kapatılmıştır. Kahramanın bu tükenmişlik eşğine gelmesinde köylülerin, ortasında yaşadıkları tabiat parçası kadar sert, acımasız olmalarının yanı sıra asıl etken Ahmet Celal'in kafasındaki Anadolu ve Anadolu insanı imajının bütünüyle ortadan kalkmış ve bunun sonucunda büyük bir boşluğun içine düşmüş olmasıdır. Bu

dakikadan itibaren o, yaşamaya başladığı psikozların tesiriyle intiharı düşünür. Onun bu noktaya gelmesine sebep olan köylülere karşı hınç duyar.

“Çıplak tepelerin üstünde günün son ışıkları söniyordu. Sürülerin ayak sesleri kuru toprak üzerinde bir yağmur yağışını andırıyor. Evin içi çoktan karanlıktır. Lambamı yakmadan sedire uzanıyorum. Bir çalılığın içine çırılçıplak düşmüş gibiyim. Her yanım öyle diken diken. Bir dakika sonra artık ne yapacağımı bilmiyordum.

İntihar edilen an, bu an mıdır? Bundan fena bir saat olabilir mi?

...

İnsan şöyle bir anında intihar etmez de ne vakit eder? Zaten, kokmuş, çürümüş gibiyizdir. Biz, ancak toprağın altında yer bulabiliriz. Bizi, ancak toprak paklar.

...

Artık odamdan dışarıya çıkamıyorum. Yataktan kalkınca sedire uzanıyorum. Sedirden kalkınca yatağa giriyorum. Daha fazla kımıldamaya mecalim yok. Sanki içimde beni hareket ettiren bir zemberek kırılmış diyebilirim.

Beni her şey yoruyor. En ufak bir sestem rahatsız oluyorum. Günün aydınlığı fazla geliyor. Süleyman'ın yanı başımda solumasına tahammül edemiyorum. Onu evimden kovmak istiyorum” (Karaosmanoğlu, 2005: 105-106).

“Ahmet Celal'in köylüyle mücadelesinin temelini oluşturan iletişimsizlik, köydeki ilk gününden son gününe kadar sürer. Ahmet Celal'in, kendi milletinden olan ve aynı dili konuştuğu halde köylüyle sürekli iletişimsizlik yaşamasının nedeni; onlarla referans birliğini sağlayamamasındandır. Ahmet Celal'in bu iletişimsel sıkıntısı en çok, halka milli mücadele fikrini aşılama çabasıyla zamanlarda ortaya çıkar. Her türlü iletişime kendini kapayan halk, Ahmet Celal'in sözlerini hiçbir zaman ciddiye almaz ve bu durum onu her geçen gün içinde bulunduğu çevreye ve kişilere yabancılaştırır” (Nakipler, 2010: 74). Düşman uçaklarından atılan Milli Mücadele aleyhinde propaganda amaçlı bildirileri imamın köylülere okuması Ahmet Celal'i iyice zıvanadan çıkarır ve kâğıdı imamın elinden çekip alır, yere atar ve çiğner. Artık nerdeyse ihanete varan bu tavırlara tahammülü kalmamıştır. Sonrasında Ahmet Celal kendisinde birtakım psikolojik bozukluk emareleri olduğundan şüphe eder.

“Deli mi oluyordum? Nöbetim mi var? Her halde kendimde bir acayip muvazenesizliğin şahidiyim. Kâh Bekir Çavuş'un tembihine boyun eğecek kadar çaresizliğe düşüş, Kâh imamın elinden okuduğu kâğıdı kapıp yırtacak kadar celadet gösteriş, her halde, normal bir haleti ruhiye alâmeti değildir” (Karaosmanoğlu, 2005: 151).

Yunan kuvvetlerinin köye girmesini takip eden günlerde düşman askerlerinin halkı cebren bir araya topladığı meydana bile köylüler onu aralarına almaz. Hep birlikte yaşadıkları bu ortak acı kader dahi aralarındaki uçurumu kapatamaz.

“Bana hiç kimse bir şey söylemiyor. Omuz omuza, diz dize oturmuş olmamıza rağmen, ben hala her birinden yüzlerce fersah uzaktayım” (Karaosmanoğlu, 2005: 189).

Ahmet Celal artık kendisini ilkel bir varlık olarak görmeye başlar. Bu köye geldiğinden beri medeni bir insanın taşıdığı bütün melekelerini, hususiyetlerini zaman içinde kaybettiğini düşünür. O artık birtakım insiyakları ile dünyayı, olup biteni algılayan primitif bir canlıya dönüşmüş ve adeta kendine yabancılaşmıştır. Nitekim yabancılaşma "Ben'in kendi özünden uzaklaşmasıyla, kendisine ve eylemlerine nesnel bir biçimde, sanki bir ustanın elinden çıkmış bir nesneye bakarcasına yaklaşmasıyla belirlenen ruh hali, kişinin kendi benliğiyle ya da zihin halleriyle, kendisi arasına duygusal bakımdan mesafe bırakması durumu, kişinin gerçek beniyile olan içsel temasını yitirdiğini anlamasının sonucu olan kendinden kopma hali"dir (Cevizci, 2000: 359). Hareketleri yavaş yavaş düşüncelerinin kontrolünden çıkmış, bedeninin kontrolüne girmiştir. Hayata ve insanlara dair fikirleri bütünüyle değişmiştir. Köyde geçirdiği sıkıntılı, bunalımlı iki üç sene içinde başka bir insan olmuştur.

“Ben, şu anda kurban durumunda olmama rağmen bu tabii hadisenin baş döndürücü vahşiliğindeki korkunç sırrı tahlil edebiliyorum. Dememiş miydim ki herkese ve her şeye artık başka bir cepheden bakıyorum. Ademoğullarının içlerindeki uçurum, artık benim gözlerimi karartmıyor. Çünkü, bende medeni insan hassasiyetinden gitgide hiçbir eser kalmıyor. Bütün toplum bağlarından sıyrılmış, bu kuru ve çıplak tabiatın ortasında, bu yarı çıplak insanlar arasında, kovuğundan dışarı atılmış iptidaî bir mahlûkattan hiç farkım kalmadı. Artık, bir an için olsun, içgüdülerimin üstüne çıkıp soyut ve genel fikirler mıntikasına kadar yükselemezim. Ancak, cinsiyetimin sesini işitebiliyorum. Bu ölüm ve açlık havası içinde, bu ses, bence bütün ilahî ve akli hakikatlere bedeldir” (Karaosmanoğlu, 2005: 191-192).

Ahmet Celal, İstanbul'un işgaliyle evinden atılmış, dışarıda bırakılmış bir mağdurdur. Köyde bu mağduriyetten kurtulup güvenli bir yaşam alanı tesis etme düşüncesiyle hareket eder. Fakat burada da o hep dışarıda bırakılır, evine dönemez, mahrem olanın içine girmesine izin verilmez. Bu bağlamda İstanbul'da onu yurdundan yuvasından eden düşman kuvvetlerle, onu aralarına almayan köylüler arasında bir koşutluk ortaya çıkar.

3. Sonuç

Ahmet Celal'in bireysel umutsuzluğu ve talihsiz bir bireysel tarihe sahip oluşu, toplumsal olanı/köylüyü ve neredeyse bütün bir hayatı bu zaviyeden görmesine neden olur. “Kötümserliği; iç muhasebenin, yaşanılanların, sağlık durumunun ve biraz da karakterinin sonucuydu. Bu karamsarlık aslında bütün bir kuşağın ve devrin karamsarlığıydı” (Sevim, 2014: 190). Şartların önüne koyduğu bu derin umutsuzluk penceresi onu koyu bir yalnızlığın içine sürükler. Onun için dünyada iyi ve güzel mefhumları yoktur adeta. Onun köylülerde tek bir güzel taraf bulamayışının açıklamasını da burada aramak gerekir. İstanbul'dan köye yurdunu, ailesini, bir kolunu ve hayata dair ümitlerini kaybetmiş bir halde, bir ruh sıtmasıyla gelmiştir. Ait olduğu şehrin işgal edilmesi üzerine sığındığı köyde köylülerle arasında yeni bir aidiyet bağı inşa edemeyen Ahmet Celal köşesine çekilir, vatan edinmek emeliyle geldiği köyde hep 'yaban/yabancı' olarak kalır, oraya bir türlü ait olamaz.

Ahmet Celal için köyde her şey, herkes, her tutum ve davranış baştan sona gariptir: İnsanlar, tabiat vs. Bu gariplik hali yerini bir türlü 'alışma, kabul etme yahut benimseme'ye bırakmaz. Aksine güçlenerek varlığını devam ettirir. Daha romanın başında aydın-halk arasında inşa olunan duvar, zaman içinde daha belirgin bir hal alır. Ahmet Celal'in köylüler nezdinde; köyün/tabiatın/köylülerin de Ahmet Celal indindeki 'gariplikleri' yabancılaşma gerçeğini canlı tutar. "Burada toplumdaki kaçan değil, önce bir şeyleri değiştirebilmek idealiyle topluma koşan, fakat karşılık göremeyen, topluma olduğu şekliyle de uyamayan aydının yabancılaşması söz konusudur" (Şenderin, 2011: 132).

Ahmet Celal giyim kuşamıyla, konuşmasıyla, fiziki görüntüsüyle, geldiği yer itibariyle, beklentileriyle köylüler nezdinde yabancısıdır. Öte yandan Ahmet Celal'le köylüler arasına giren yabancılaşma gerçeğini besleyen esas öğe, kıymet hükümleri arasındaki derin uçurumdur. Öncelikleri hiçbir zaman kesişmez. Ahmet Celal'in bir asker olması, vatan savunması sırasında bir kolunu kaybetmiş olması, doğup büyüdüğü vatan toprağının işgal edilmiş olması askerden kaçan ve milli mücadeleyi desteklemeyen köylülere karşı muhalefetini derinleştirir. Ölümden kaçarak yaşamak için sığındığı köyde daha acı bir ölümle yüz yüze gelir. Ahmet Celal, İstanbul'dan/memleketinden/evinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Düşmandan kaçmış, kendi kanından olan insanlara sığınmıştır. Ne var ki bu insanlardan da düşmanca muamele görmüştür. Bencil, çıkarıcı, aciz, cehaletle kuşatılmış bir kitle içinde huzursuz, yalnız ve yabancılaşmış bir birey olarak kalmıştır. Esasında o Anadolu'da, sığındığı köyde İstanbul'da kaybettiği evini, ailesini bulmayı murat etmiştir. Ancak hayal kırıklığına uğramıştır. Bu muhayyilesinde yarattığı Anadolu ile realitede yaşadıklarının çarpışmasından doğan hayal kırıklığıdır. Ahmet Celal, ne bir "ev" sıcaklığı bulabilmiş, ne de tekrar evine geri dönebilmiştir. O, köylüler gibi olmadığı/olamadığı, onlarla arasında en küçük bir aidiyet bağı tesis edemediği için; aksine köylülerden kendisi gibi düşünmelerini beklediği için köyde geçirdiği birkaç yıl süresince köylülerin nazarında hep yaban olarak kalmıştır. Ahmet Celal, taşıdığı idealler itibariyle köylüler arasında kendini gerçekleştirememiş; ancak toplumun ona giydirmeye çalıştığı uyumlu kimliği de reddetmiştir. Bu bağlamda o, köylülerin blok halinde kendisini dışlamalarına/ötekileştirmelerine/yabancılaştırmalarına rağmen yığınun bir parçası olmak yerine, ödeyeceği bedeli göze alarak, birey olmayı/kendisi olmayı seçmiştir.

Kaynakça

1. AKAR, Y. (2011). Fakir Baykurt'un Romanlarında Yabancılaşma ve Aidiyet Sorunu, *TurkishStudies*, 6/3Summer, 1637-1644.
2. AKYILDIZ, H. (1998). Bireysel ve Toplumsal Boyutlarıyla Yabancılaşma, *SDÜ. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3, 163-176.
3. ARMAĞAN, B. (2013). *Aslı Erdoğan Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
4. BACANLI, H. (1997). *Sosyal İlişkilerde Benlik/Kendini Ayarlamanın Psikolojisi*, İstanbul: MEB Yayınları.
5. BACHELARD, G. (2008). *Uzamanın Poetikası*. Çev. Alp Tümertekin, İstanbul:İthaki Yayınları.
6. BALIK, M. (2011). Edip Cansever'in Tragedyalar'ında Yalnızlık, Bunalım ve Yabancılaşma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4/18, 7-23.
7. CEVİZCİ, A. (2000). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları.
8. GÖKÇEK, F. (2001). Yaban Romanında Yabancılaşma, *Türk Yurdu*, 168, 33-38.

9. GÖKTÜRK, İ. ve GÜNALAN M. (2006). Modern ve Geleneksel Değerler arasında Yabancılaşan İnsan, *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, 11,127-143.
10. İNAM, A. (1993). *Teknoloji Benim Neyim Oluyor*, Ankara: Alamuk Yayınları.
11. KARAOSMANOĞLU, Y.K. (2005). *Yaban*, İstanbul: İletişim Yayınları.
12. MORAN, B. (2012). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İstanbul: İletişim Yayınları.
13. NAKİPLER, N. D. (2010). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Romanlarında Ötekileşme Sorunu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
14. ÖZEL, İ. (2002). *Üç Mesele*, İstanbul: Şule Yayınları.
15. ÖZGER, M. ve PARLAKPINAR, M. (2012), Aslı Erdoğan'ın Anlatılarında Ontolojik Sorunlar, *TurkishStudies*, 7/4 Fall, 2561-2575.
16. PAPPENHEİM, F. (2002). *Modern İnsanın Yabancılaşması*, Çev. Salih Ak, Ankara: Phoenix Yayınları.
17. SARIKAYA, O. (2014). Türk Edebiyatında Bir Yabancılaşma Prototipi Olarak 'Otel Katibi', *International Journal of Languages' EducationandTeaching*, 3,164-176.
18. SEEMAN, M. (1959). On TheMeaning of Alienation, *AmericanSociologicalReview*, 24/6,783-795.
19. SEVİM, A. (2014). Yakup Kadri'nin Yaban Romanında Aydın-Halk Kopukluğu, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1/2,189-195.
20. ŞENDERİN, Z. (2011). Türk Romanında Taşra: Toplumsal Yapılanma, Aydınlar ve Yabancılaşma, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 18/2, 115-136.
21. <http://www.tdk.gov.tr/>